

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het Provinciaal Handels- en Taalinstituut in Gent

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Gent, gegeven op 13 december 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 13 december 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op de opmerkingen van de zakelijkrechthouders, gegeven op 20 december 2018, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van het Provinciaal Handels- en Taalinstituut aantoonst;

Overwegende dat het Provinciaal Handels- en Taalinstituut als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het Provinciaal Handels- en Taalinstituut wordt beschouwd als het belangrijkste werk in het oeuvre van de twee hoofdontwerpers Francis Serck (1929) en Jan Tanghe (1929-2003). Zij werden beiden van 1948 tot 1953 opgeleid als architect aan het Sint-Lucasinstituut in Gent en bouwden tijdens de tweede helft van de twintigste eeuw een indrukwekkend oeuvre uit, Francis Serck onder eigen naam en vooral in de omgeving van Gent, Jan Tanghe vanaf 1966 als voorzitter van het multidisciplinair bureau Planning (later Groep Planning) in heel Vlaanderen en Brussel. Daarenboven getuigt de bouwgeschiedenis van het Provinciaal Handels- en Taalinstituut van de inbreng van andere ontwerpers zoals architect Alfred Haeck die in de jaren zeventig werkte op het bureau van Serck, raadgevende ingenieurs zoals Leon Durin en Willy Canfin die verantwoordelijk waren voor het beton, de architecturale diensten van de opdrachtgever (de provincie) en de subsidiërende overheden, en uitvoerders zoals de firma's Chamebel en La Brugeoise & Nivelles die van in het begin betrokken waren bij het ontwerp van de gordijngevel.

Stilistisch sluit het Provinciaal Handels- en Taalinstituut aan bij verschillende stromingen. De eerste fase (1960-1970) is nog duidelijk geïnspireerd door het internationale modernisme. Overblijfselen van het CIAM-functionalisme zijn de vertaling van de functies in verschillende vleugels, de pilotis en de skeletstructuur die een volledige vrije plattegrond mogelijk maakt. Het meest in het oog springende modernistische element van dit complex is echter de

gordijngevel waarvan de structurele strengheid en eerlijkheid aansluit bij de benadering van Mies Van der Rohe, de kwalitatieve en innovatieve materiële opbouw bij Eero Saarinen's gebouwen voor General Motors in Michigan (1949-1955), en de aandacht voor esthetiek bij de jaren vijftig architectuur van de Deen Arne Jacobsen, in de eerste plaats diens stadhuis van Rødovre (1952-1956). Met dat laatste gebouw deelt het PHTI de combinatie van gordijngevels aan de lange zijden met volledig gesloten of beglaasde kopse gevels, orthogonaal ingeplante, rechthoekige horizontale volumes, een modulair, flexibel interieur zonder dragende wanden, verzorgd uitgewerkte trappartijen en een luifel als overgang van binnen naar buiten. Ook de uitwerking van het interieur (scherp afgelijnd, ruimtelijk en met verfijnde detaillering), het meubilair en zelfs de groenaanleg (met berken en ruw bekiste beton) zijn sterk geïnspireerd door het Scandinavische modernisme. Bij de latere fasen van het complex en in het bijzonder bij de hogere afdeling behielden de ontwerpers de vormelijke en technische aspecten van het modernisme zoals de gordijngevel, maar ze vernijkten dit met een grotere plasticiteit door de toepassing van naar boven uitkragende verdiepingen, een gevarieerde en complexe hoekafwerking en allerlei annexen zoals traptorens. Dit ging gepaard met een grotere aandacht voor de gebruikers van het gebouw wat aansluit bij stromingen die eind jaren vijftig voortkwamen uit het modernisme en er tegelijkertijd een kritiek op vormden, met name het structuralisme en het brutalisme. Onder invloed van het structuralisme en meer bepaald de Nederlandse architect Herman Hertzberger werd bij de hogere afdeling (1973-1984) gekozen voor een open en een gevarieerd interieur. Typisch voor het brutalisme is de ruwe, onbewerkte esthetiek met een naar boven uitkragende betonnen structuur aan de buitenzijde, en gebruik van veel zichtbeton en hout aan de binnenzijde. Het interieur sluit ook aan bij de high-tech architectuur door structurele elementen in de centrale hal zichtbaar te laten en door technische elementen zoals verwarming en verluchting te benadrukken met felle kleuren.

Het Provinciaal Handels- en Taalinstituut heeft ook architecturale waarde als representatief voorbeeld van de moderne, naoorlogse scholenbouw zoals die destijds ook van overheidswege werd gepropageerd. Kenmerken hiervan die ook aanwezig zijn bij het Provinciaal Handels- en Taalinstituut, zijn de aandacht voor een contemplatieve sfeer (de grote centrale groenzone), de zuidoostelijke oriëntatie van de klaslokalen, het inspelen op de bestaande natuurlijke omgeving (het niveauverschil tussen de Abdisstraat en de Henleykaai), de functionele planindeling met voldoende differentiatie naar gelang het soort leerlingen en de activiteit, en de zonering met een onderscheid tussen stilte- en lawaaizones. Ook de noodzakelijke flexibiliteit werd voorzien door rekening te houden met latere uitbreidingen, en door te kiezen voor een skeletstructuur met niet-dragende wanden die een opdeling of herindeling van de gebouwen mogelijk maakt. De zorg voor het economische aspect ten slotte vertaalde zich in eenvoudige en compacte volumes, stevige en onderhoudsvriendelijke materialen zoals de met geëmailleerd staal afgedekte sandwichpanelen, en industrialisatie van het bouwproces door standaardisatie van de skeletstructuur en de gordijngevel. Die gordijngevel zorgt er voor dat het complex ondanks de opeenvolgende bouwfasen een zeldzaam homogeen geheel vormt met een hoge ensemblewaarde;

Overwegende dat het Provinciaal Handels- en Taalinstituut als monument stedenbouwkundige waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het Provinciaal Handels- en Taalinstituut heeft stedenbouwkundige waarde als voorbeeld van de verwevenheid van architectuur en stedenbouw zoals die door Jan Tanghe vanaf de jaren zestig werd bepleit onder invloed van de hedendaagse Engelse architectuurtheorie en -praktijk: de projecten van de Great London Council, de opvattingen van architect Frederick Gibberd, de studies van de herwaardering van Engelse steden en hun patrimonium en het voorbeeld van geïntegreerde hedendaagse architectuur (in het bijzonder de universiteitscolleges) in historische steden zoals Oxford en Cambridge. De aandacht voor die stedenbouwkundige dimensie is duidelijk aanwezig in de opvatting van de administratieve vleugel. Deze vleugel speelt niet alleen in op de bestaande omgeving (met name het hoogteverschil tussen de Abdisstraat en de Henleykaai) maar fungeert tevens als een semipublieke verbinding tussen beide straten voor de buurtbewoners. Ook de rest van het complex getuigt van een grote aandacht voor zowel bebouwde als open ruimtes, in de eerste

plaats door de inplanting van vier vleugels rond een grote groenzone, wat Tanghe zelf omschreef als een herinterpretatie van het kloosterpandpatroon;

Overwegende dat het Provinciaal Handels- en Taalinstituut als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De gordijngevel die bij de opeenvolgende bouwfasen van het Provinciaal Handels- en Taalinstituut gebruikt werd, illustreert het gebruik van zowel traditionele als innovatieve technieken en materialen. Het kader werd vervaardigd uit met roestvrij staal bekleed aluminium, de sandwichpanelen bestaan uit kurk maar kregen aan de buitenzijde een afwerking met geëmailleerd staal, een eerder traditioneel maar ook kwalitatief materiaal met een hoge resistentie waardoor de gevel tot op heden herkenbaar bewaard bleef. Zowel de sandwichpanelen als het glas werden in het kader geplaatst met raamkozijnen van neoprene (een synthetisch rubber). Deze toepassing was op dat moment al lang gekend in de auto-industrie maar nog vrij innovatief in de bouw. Dit principe werd voor het eerst toegepast in de door Eero Saarinen ontworpen bedrijfsgebouwen van General Motors (1949-1955) in Warren, Michigan (VS). Om deze gordijngevel te realiseren, werden heel wat detailtekeningen gemaakt, zelfs één op één, door de architecten, de aannemers en de uitvoerende firma's. Deze technische vernieuwingen in de naoorlogse gevelarchitectuur werden immers ontwikkeld door grote, toonaangevende firma's zoals Chamebel (1933) en La Brugeoise & Nivelles (1956) die beide betrokken waren bij de uitvoering van de gordijngevel, al van bij de opmaak van het wedstrijdontwerp in 1960;

Overwegende dat het Provinciaal Handels- en Taalinstituut als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het Provinciaal Handels- en Taalinstituut getuigt van de toenemende onderwijsactiviteit die de provinciale overheden in Vlaanderen ontwikkelden na de Tweede Wereldoorlog en vooral na de Schoolpactwet van 29 mei 1959. In Oost-Vlaanderen trachtte het provinciebestuur op die manier om de economische stagnatie van de provincie in vergelijking met de andere Belgische provincies te counteren. De aanpassingen van de plannen in de jaren zestig en zeventig getuigen van het onverwacht grote succes van dit onderwijs. De aanwezigheid van andere provinciale hogescholen in de onmiddellijke omgeving zoals de verpleegstersschool aan de Nonnemeersstraat (de allereerste provinciale school in Oost-Vlaanderen) en de kappersschool aan de Godshuizenlaan draagt bij tot de contextwaarde;

Overwegende dat de cultuurgoederen die zijn opgesomd in de bijlage bij het ministerieel besluit integrerend deel uitmaken van het monument en de architecturale waarde van het monument versterken zoals gemotiveerd in de bijlage bij het besluit,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Provinciaal Handels- en Taalinstituut met binnentuin, Henleykaai 83-84 en Abdisstraat 52-56 in Gent, bekend ten kadaster: Gent, 16de afdeling, sectie K, 957N4, 957P4, 959W5 en 959X5 en deel uitmakend van het openbaar domein.

De cultuurgoederen die mee worden beschermd, zijn opgenomen in bijlage.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° architecturale waarde;
- 2° stedenbouwkundige waarde;
- 3° technische waarde;
- 4° historische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Ruimtelijke context en inplanting

Het PHTI is ingeplant aan de Henleykaai in een bocht van de Lere, op een laaggelegen gebied dat omhoogloopt naar het noorden, waar het ontsloten wordt door de Abdisstraat (met pijpenkop). De verbinding tussen deze hoger gelegen Abdisstraat in het noordwesten en de Henleykaai in het zuidoosten wordt gemaakt door een lange rechthoekige vleugel op pilotis (de administratie) waarvan het vloerniveau zich situeert op het niveau van de Abdisstraat. Deze administratieve vleugel (A) vormt tegelijkertijd de zuidwestelijke zijde van een grote (45 m op 45 m) vierkante groenzone die zich op het niveau van de Henleykaai bevindt. De overige drie zijden zijn de hogere afdeling (G) in het zuidoosten, de meisjesafdeling (E) in het noordwesten en de keuken-refter (F) in het noordoosten, met ten noordwesten hiervan een sporthal (I), oorspronkelijk de overdekte speelplaats. Ten noordwesten van de meisjesafdeling en ten zuidwesten van de overdekte speelplaats bevindt zich nog een speelplaats op het niveau van de Henleykaai; lager dus dan de Abdisstraat en ermee verbonden door een betonnen hellend vlak en platform. Ten westen van dit complex, aan de westzijde van de pijpenkop op het einde van de Abdisstraat, bevindt zich nog een vijfde vleugel (B), oorspronkelijk bedoeld als uitbreiding van het secundair. Die is door een gang verbonden met de administratieve vleugel. Twee conciërgewoningen boven een hoogspanningscabine sluiten het complex af in het westen en zijn opgevat als kopwoningen van de bebouwing van de Abdisstraat.

Groenaanleg

De verdiepte binnentuin bewaart de aanleg ontworpen in 1964, met uitzondering van de zuidoostelijke zijde, waar een leraarskamer werd toegevoegd en een nieuwe groeninvulling werd doorgevoerd naar het ontwerp uit 1977. De tuin is bereikbaar vanuit de refter via een brede tuintrap in gewassen kiezelbeton. Aanliggend aan de keuken-reftervleugel bevindt zich een zonneterras in groot formaattegels van gewassen kiezelbeton. De binnentuin is verder lineair opgedeeld met afwisselend gazonbanden en gekasseide stroken. Aan de zijde van de administratieve vleugel sluit de aanleg af met een langgerekte patiovijver opgedeeld in drie vakken. Twee smalle verhoogde paden in gewassen kiezelbeton, loodrecht op de lineaire structuur, doorkruisen de geritmeerde aanleg met gazon-, steen- en wateroppervlakken. Aan de zijde van de meisjesafdeling sluit de aanleg af met een licht verhoogd, gekasseid schaduwterras met opgaande bomen. Tussen de pilotis van de administratieve vleugel zijn eenvoudige betonnen zitbanken aangebracht.

De gekasseide stroken en het schaduwterras zijn uitgevoerd met grijs graniet van kleinschalig mozaiekformaat, gelegd in blokverband volgens een vierkantverdeling door verdiepte greppeltjes, eveneens in graniet. Op de stroken zijn ruw bekiste betonnen zitelementen en ondiepe waterbekkens als sculpturaal meubilaire ingepast. Door de ongelijke hoogte van deze elementen is een speelse sfeer met zitruimtes gecreeerd. De gazonstroken zijn beplant met opgaande ruwe berken en Oostenrijkse dennen, plaatselijk aangevuld met enkele heestergroepen van onder meer vuurdoorn en dwergmispel als oorspronkelijke soorten. Bij de brede tuintrap resteert een sterk ingesnoeide schietwilg. De opgaande bomen boven het schaduwterras zijn lorken.

De ondiepe patiovijver is strak afgewerkt met enerzijds bekiste betonstroken en anderzijds geprefabriceerde oeverranden van gewassen kiezelbeton. In het water en op de oeverstrook groeien waterplanten als lisdodde, egelskop en waterlelie. De aangepaste zuidoostelijke zijde omvat een meer schaduwrijke aanplanting rondom de leraarskamer, met een dichte heesterbeplanting van onder meer krentenboompje, Portugese laurierkers, rododendron en

hertshooi, overschaduwd door honingbomen en gewone essen. Eén vak van de patio/vijver is uitgebreid tot aan de leeszaal voor leerkrachten en is beplant met oeverplanten als groot hoefblad en Siberische lis.

Het geheel van de binnentuin ademt nog steeds een Scandinavische sfeer met een ijle bosstructuur in de halfschaduw en bezit een sterke symbiose met de gevelarchitectuur. Aan de plinten is telkens een overgang met een grove grintstrook.

De groenaankleding rond de toegang aan de Henleykaai met oplopend betonnen vlak bestaat uit enkele plantvakken met kardinaalsmuts, Oostenrijkse den, Portugese laurierkers en mahonie. De groenzone voor het blok aan de Henleykaai is beplant met honingbomen en een onderbegroeiing van sneeuwbes en klimop. De groenaankleding bij de noordoostelijke diensttoegang van de hogere afdeling, bestaat uit een plantvak van sneeuwbes en klimop met bovenstaande honingbomen.

De groenzone aan de Abdisstraat is grotendeels ingenomen door een verlaagde speelkoer met betonnen zitbanken aan de noordwestzijde van het meisjesblok. De zone is bereikbaar via een aflopend betonnen vlak met ingebouwde traptreden. In de resterende plantvakken groeien onder meer mahonie, sneeuwbes en struikkamperfoelie. Naast de toegang tot de administratieve vleugel bevindt zich een verhoogd betonnen plantvak met afgeschuinde sokkel, waarvan de oorspronkelijke beplanting ingenomen is door gewone esdoorn, vlier en klimop. Ook voor de conciërgewoningen bevindt zich een verhoogd betonnen plantvak met afgeschuinde sokkel. Lage betonnen muurtjes schermen de lagergelegen zones langs de Abdisstraat af.

Constructie en exterieur

Alle gebouwen zijn gefundeerd op palen omwille van de moerassige ondergrond en hebben een betonnen skeletstructuur die een vrije indeling mogelijk maakt van zowel de gevels als het grondplan. De betonnen palen bevinden zich net achter de gevels, aan de langszijde om de 4,5 m en bij de refter-keuken-sporthal om de 6 m.

De gebouwen van de eerste bouwphase aan de zuidwest-, noordwest- en noordoostzijde van de binnentuin zijn functioneel-modernistische rechthoekige en horizontale volumes van één tot drie bouwlagen met een plat dak, afgewerkt met een aluminium rand, en bij de keuken-refter voorzien van twee centrale rijen daklichten. De keuken-refter en de administratieve vleugel tellen elk één bouwlaag: de eerste op het niveau van de Henleykaai, en de tweede op het niveau van de Abdisstraat op twee rijen van achttien pilotis die een tweetal m inspringen ten aanzien van de langsgevels. De meisjesvleugel telt drie bouwlagen, waarvan de niveaus verspringen ten opzichte van de administratieve vleugel en de keuken-refter-sporthal. De overdekte speelplaats telde oorspronkelijk één bouwlaag.

De lange zijden van deze vleugels zijn afgewerkt met een gordijngewel die het ritme van de betonnen pijlers volgt met drie of vier vensters van 1,5 m breedte per travee, bestaande uit met roestvrij staal beklede aluminium basistijlen, en omlijstingen in neopreen (een synthetisch rubber) voor glaspanelen in het midden, en met wit geëmailleerde staalplaat afgewerkte kurken sandwichpanelen onderaan en bovenaan. Op ongeveer drie vierde hoogte van het venster bevindt zich een doorlopende regel. Bij één venster per travee is dit bovendeel ingevuld met een opengaand raam en heeft het venster ook onderaan een gelijkvormig opengaand raam. Bij de noordoostelijke gevel van de refter-keuken-sporthal zijn de onderste gevelpanelen hoger uitgewerkt. Bij de tuingevel van de keuken-refter en de gevels van de meisjesvleugel wordt de doorlopende regel in het venster gevormd door een zonnewering achter een horizontaal paneel in donkerbruin geschilderd metaal.

De kopgevels van de meisjesvleugel en van de refter-keuken-sporthal zijn afgewerkt met verticale betonpanelen die qua afmetingen het ritme volgen van de gordijngewel.¹ Bij de meisjesvleugel hebben deze zijgevels centraal een groot rechthoekig venster in de bovenste bouwlaag. In de noordwestgevel van de overdekte speelplaats is centraal een dubbele deur aangebracht die bereikbaar is via een betonnen hellend vlak en platform, en in de zuidwestgevel van dit gebouw zijn de geveldelen boven en onder het venster ook bekleed met betonplaten die het ritme van de gordijngewel volgen. Ook de eerste en laatste traveeën

¹ Volgens de plannen bij de bouwaanvraag met ruw Roemeense kwarts.

van de langsgevels van de administratieve vleugel waren afgewerkt met betonnen panelen. Aan de westzijde bleven een zestal betonpanelen bewaard aan weerszijden van en deels in de gang naar de uitbreiding van het secundair. De gevels van de traphal onder de administratieve vleugel werden eveneens afgewerkt met deze betonplaten.

De kopgevels van de administratieve vleugel aan de Abdisstraat en Henleykaai zijn bijna volledig beglaasd met fijn, metalen schrijnwerk. Donkerbruine, doorlopende panelen in metaal ter hoogte van de plafondplaat zorgen voor een horizontale ritmering, evenals de luifel aan de Abdisstraat. Die luifel is lang, rechthoekig, rust op fijne metalen pijlers en heeft een laag plafond van donker geschilderde houten latjes.

De twee conciërgewoningen met hoogspanningscabine eronder vormen samen één brutalistisch getrappt volume van drie bouwlagen met een partiele vierde bouwlaag tegen de bestaande hogere bebouwing van de Abdisstraat aan de westzijde, onder een plat dak. Op de begane grond van deze symmetrische halfopen tweewoonst is de oostgevel vrijwel volledig gesloten en bekleed met betonnen gevelpanelen, met uitzondering van een ijzeren deur van de elektriciteitscabine. Bij de noordelijke gevel aan de Abdisstraat is de begane grond juist sterk opengewerkt met een betonnen skeletstructuur en bovenlicht. Helemaal links bevindt zich nog een smalle travee met een deur.

De geveluitwerking van de tweede en derde bouwlaag is tegengesteld aan die van de begane grond, met een bijna volledig gesloten, met betonpanelen beklede noordgevel. Ook de uitkragende vierde bouwlaag van de rechtertravee is volledig gesloten aan deze zijde. Enkel op de eerste en tweede verdieping van deze travee bevindt zich een klein rechthoekig venster, en helemaal links een heel smal stuk gordijngevel. De bovenverdiepingen van de oostgevel daarentegen zijn volledig opengewerkt met de typerende gordijngevel met een wit sandwichpaneel onderaan en glas bovenaan. Boven- en onderaan deze gordijngevel bevindt zich een gevelbreed betonnen balkon en in het midden een dubbelhoge rechthoekige betonnen pijler. De zuidgevel is analoog aan de noordgevel maar ook op de begane grond volledig gesloten.

De uitbreiding van het secundair die eind jaren zeventig werd opgetrokken aan de zuidwestzijde van de pijpenkop van de Abdisstraat is verbonden met de administratieve vleugel door een gang tegen de zuidwestelijke gevel van die administratieve vleugel. Net zoals de gebouwen van de eerste fase is het een functioneel-modernistisch rechthoekig en horizontaal volume met een plat dak. Bij de bouw telde het twee bouwlagen aan de Abdisstraat (drie aan de achterzijde). De langsgevels zijn op de begane grond en de eerste verdieping (niveau Abdisstraat) afgewerkt met een gordijngevel die aansluit bij die van de andere gebouwen van het complex met één opengaand raam per travee. Onderaan de Abdisstraat werden geen gevelpanelen aangebracht maar wel schuine glazen panelen die de ondergrondse verdieping verlichten, afgewisseld met metalen verluchtingselementen. Aan de zuidoost- en zuidwestgevel is deze verdieping begane grond. Aan de zuidwestzijde wordt deze gevel gekenmerkt door rechthoekige betonnen pijlers om de 4,5 m die meestal ingevuld zijn met een driedelig raam, aansluitend op het ritme van de gordijngevel, en eerder uitzonderlijk met betonstenen metselwerk. Boven de derde bouwlaag bevindt zich zowel aan de zuidwest- als de zuidoostzijde een uitkraging op betonnen liggers. De zuidoostgevel is verder heterogeen: op de begane grond en de kelderverdieping bestaat deze uit een betonskelet ingevuld met betonsteen of glaspartijen, op de eerste verdieping uit de typische gordijngevel. De gang tussen deze vleugel en de administratieve vleugel heeft als zuidoostgevel een betonstructuur met ingevuld betonstenen parement, en aan de noordwestzijde de typerende gordijngevel.

De later toegevoegde hogere afdeling aan de zuidoostzijde van de binnentuin is hoger dan de andere drie (vijf bouwlagen in plaats van één tot drie) en complexer van volumetrie: een vierkante basisvorm met een plat dak, naar boven toe uitkragend (de derde en vierde verdieping, evenals een luifel boven de vierde verdieping) en met een gevarieerde hoekafwerking: uitspringend op de begane grond, eerste, tweede en derde verdieping en inspringend bij de vierde verdieping. Bovendien heeft dit gebouw lage annexen aan de noordwest-, noordoost- en zuidoostzijde, een traptoren tegen de westelijke hoek, en een kleinere dakverdieping in de vorm van een afgeknot schilddak: een vierkant plat dak is verbonden met een grotere vierkante uitsparing in het grote dak door middel van schuine wanden. Die schuine wanden bestaan uit een metalen structuur van telkens drie rijen en 44

kolommen, meestal ingevuld met glas. Een gang met een plat dak verbindt de traptoren met deze dakverdieping aan de noordwestzijde. Aan de zuidoostzijde heeft de schuine glazen wand centraal een glazen uitbouw boven een binnentrap.

De annex aan de binnentuin is centraal ingeplant en symmetrisch, met als grondplan een Grieks kruis met toegevoegde vierkanten in de hoeken. Deze annex heeft één bouwlaag met centraal een plat dak en rondom glazen lessenaarsdaken en schilddaken, die laatste op de hoeken.

De twee overige annexen zijn excentrisch ingeplant aan de oostzijde en tellen twee bouwlagen onder een plat dak met uitbouwen. Ze hebben een symmetrische, vijfdelige opbouw met drie hogere uitbouwen, van elkaar gescheiden door twee uitbouwen van één bouwlaag, alle onder lessenaarsdaken. De dakgoten en regenwaterafvoer zijn rechthoekig. De hogere uitbouwen hebben een parement in betonsteen, een klein rechthoekig venster op de eerste verdieping (in het linker- en rechterdeel gekoppeld aan een over twee bouwlagen doorlopend verticaal rechthoekig venster) en in de zijgevels, net onder het lessenaarsdak, een vijfhoekig venster. De delen met lagere uitbouw zijn volledig beglaasd, zowel boven als onder het lessenaarsdak. Het centrale deel heeft ten slotte nog een lage uitbouw in betonsteen met een verluchttingsrooster in een schuin vlak. De zijgevels hebben twee driehoekige ramen net onder de lessenaarsdaken, aan weerszijden van een uitbouw van anderhalve bouwlaag met een betonstenen parement, centraal een verticaal venster en een lessenaarsdak. De noordoostelijke annex is iets dieper en ook breder dan de zuidoostelijke.

Aan de noordelijke hoek van het gebouw bevindt zich nog een kleine annex van één bouwlaag die een verbinding maakt met de keuken-refter en die qua architectuur volledig aansluit bij die vleugel met een gordijngewel van zes vensters in het noordoosten, en een zuidoostelijke zijgevel in betonpanelen met twee vensters. Tussen de twee annexen van de noordoostelijke gevel, kraagt het hoofdvolume op de eerste verdieping enkele meters uit.

Aan de westelijke hoek van het gebouw is een traptoren aangebouwd die verbonden is met de eerste twee traveeën van de noordoostgevel van de administratieve vleugel. De verbinding met de zuidoostvleugel wordt gemaakt door een smal hoog volume met betonnen parement en rechthoekige ramen. De traptoren zelf is een vrij gesloten en smal betonnen volume van zes bouwlagen met een drieledige opbouw: een zuidwestelijk deel boven de trap, een hoger noordwestelijk deel boven de lift en daartussen een lager stuk. De gevel naar de Henleykaai toe is beglaasd, de gevel naar de binnentuin gesloten. De zuidwestgevel heeft ten slotte op de drie bovenste verdiepingen telkens een betonnen erker met glazen lessenaarsdak, verwant aan de getrapte zuidwestelijke uitbouw van de administratieve vleugel eronder.

Bij het hoofdvolume wordt de gevel op de begane grond (niveau Henleykaai) gevormd door rechthoekige betonnen pijlers (opnieuw om de 4,5 m) met daartussen dieper geplaatste drieledige ramen in donker geschilderd metaal, boven een aflopende betonstenen lekdrempel en soms ook een betonstenen muur. De bovenverdiepingen zijn gelijkaardig uitgewerkt aan die van de andere vleugels rond de binnentuin: een gordijngewel met gebruik van betonnen panelen voor de uitwerking van de hoeken. Deze betonpanelen hebben dezelfde verhouding als die bij de eerste fase maar wel een ander uitzicht (houten bekisting). Een meer opvallend verschil is de toevoeging van een betonnen overkraging tussen de tweede, de derde en de vierde verdieping, evenals de overkragende betonnen luifel boven de vierde verdieping die bekleed is met dezelfde witte gevelpanelen. Per travee is alleen bovenaan één opengaand raam voorzien (enkel op de eerste verdieping ook onderaan).

Grondplan

De administratieve vleugel en de meisjesvleugel hebben een gelijkaardige indeling met een middengang evenwijdig aan de langshevels, en aan weerszijden lokalen van 6 m breedte en uiteenlopende lengte. Bij de meisjesvleugel zijn dit klaslokalen, een leraarskamer en een groot studielokaal, bij de administratieve vleugel onder andere een lokaal voor syllabussen, een centraal gelegen traphal, een bibliotheek en een lokaal voor directie en secretariaat. De begin- en eindzone van de meisjesvleugel bevat de verticale circulatie, met aan weerszijden een klaslokaal en kleinere lokalen. Bij de administratieve vleugel is die begin- en eindzone uitgewerkt als een gevelbreed onthaal, aan de Henleykaai met een apart sas.

De planindeling van de uitbreiding van het secundair sluit aan bij die van de meisjesafdeling: een centrale gang met aan weerszijden klaslokalen, en verticale circulatie in de begin- en eindzone.

De onthaalzone van de administratieve vleugel aan de Henleykaai functioneert ook als hoofdingang tot de eerste verdieping van de later gebouwde hogere afdeling en heeft aan de zuidwestzijde een uitbouw met een extra lokaal op het niveau van de Abdisstraat en de Henleykaai. Het hoofdvolume van de hogere afdeling is echter opgevat rond een open vierkante binnenhal (agora) van 40 m op 40 m en 12 m hoogte. Zenitaal licht valt binnen door de glazen lessenaarsdaken die aangebracht zijn rond het vierkante, platte dak van de agora. Ook tussen het hoofdvolume en de annexen wordt zo licht binnengebracht. Rondom de agora bevinden zich op de tweede, derde en vierde verdieping open gangen als balkons die toegang verlenen tot de klassen. Deze gangen zijn toegankelijk via vier trappen die aangebracht zijn rond de pijlers die het dak van de agora dragen, en één lift in de centrale hal, naast een lift en trap in de traptoren.

De eerste verdieping van dit hoofdvolume (niveau Abdisstraat) heeft een vrij open plattegrond. Centraal in de hal bevindt zich wel een afgesloten auditorium met aan de noordoostzijde het symmetrisch uitgewerkte sanitair en aan de zuidwestzijde een groot, veelhoekig maar ook symmetrisch lokaal dat visueel verbonden is met de agora door ramen in en boven de hoekpartijen. De annex aan de Henleykaai bevat op dit niveau één groot lokaal (de bibliotheek), die aan de noordoostzijde twee kleinere (klaslokalen). Een vijftal vides van verschillende grootte zorgen voor een visuele verbinding met de begane grond (niveau Henleykaai). De grootste vide, aan de bibliotheek, bevat ook een trap.

Op het niveau van de Henleykaai bevindt zich centraal een grote ruimte (archief) met aan de noordoostzijde, tussen de trappen, het symmetrisch uitgewerkte sanitair. Rond deze centrale lokalen loopt een gang die enkel aan de zuidoostzijde onderbroken wordt door een lokaal. Aan de zuidwestzijde geeft deze gang toegang tot bureaus, en aan de zuidoostzijde tot een veelhoekig lokaal (de leraarskamer) dat doorloopt in de annex van de binnentuin. Verder bevinden zich op deze verdieping in het hoofdvolume nog kleinere, functionele ruimtes. De annex aan de Henleykaai omvat twee grote lokalen (één voor dienstpersoneel, en één voor de uitleendienst van boeken en tijdschriften), waarvan de noordelijke enkele trappen lager ligt. Ook het niveau van de annex aan de noordoostzijde bevindt zich op dat lagere niveau en is bereikbaar via twee hellende vlakken. Deze annex is eveneens opgedeeld in twee grote lokalen (informatieverwerking en mecanografie). Ten noorden hiervan, tegen de keukenrefter, bevindt zich nog een kleine annex die de verbinding maakt tussen beide vleugels. Verscholen tussen de twee annexen aan de noordoostgevel bevindt zich een ingang tot de begane grond van het hoofdvolume, en ook onder de hoofdingang aan de Henleykaai bevindt zich een extra ingang via de administratieve vleugel waarvan de eerste traveeën, net zoals op de verdieping erboven, zijn uitgewerkt als inkomhal.

De tweede verdieping van de hogere afdeling heeft een centrale vide met een open gang rondom die toegang verleent tot vier klaslokalen aan ieder van de vier zijden (centraal twee rechthoekige, in de hoeken vijfhoekige). In de westelijke hoek is één hoekklas vervangen door een open hal die leidt naar de traptoren, en één hoekklas opgedeeld in twee kleinere lokalen. Helemaal in de hoeken bevinden zich kleine vierkante ruimtes die toegankelijk zijn via een aanpalend lokaal. Ter hoogte van de tweede verdieping bevinden zich centraal in de hal, op het dak van het auditorium en het veelhoekige lokaal, twee open ruimtes (splitlevel geplaatst ten opzichte van elkaar) en afgescheiden met lage muurtjes. Deze platformen zijn bereikbaar via twee aparte draaitrappen, die symmetrisch geplaatst zijn aan weerszijden van het auditorium en het veelhoekige lokaal.

De derde en vierde verdieping zijn analoog opgevat aan de tweede verdieping, weliswaar met een steeds grotere vide naar boven toe, en met klaslokalen van verschillende grootte. De open gangen zijn op deze verdiepingen verbonden met de trappen in de vide door platformen. De vijfde verdieping die zich bevindt boven het dak van de agora, is toegankelijk via een aparte trap vanop de vierde verdieping of via de traptoren en een gang op het dak van het hoofdvolume. Deze verdieping bevat een centrale gang met aan de ene zijde één groot lokaal en aan de andere zijde twee kleinere lokalen.

De twee conciërgewoningen zijn opgevat als bel-etages, met het woongedeelte op de eerste verdieping en het nachtgedeelte op de tweede en derde verdieping. Op de begane grond

bevindt zich de hoogspanningscabine en aan de Abdisstraat, van links naar rechts, een fietsenberging, twee garages en de inkomhal.

Interieur

De administratieve vleugel heeft op het niveau van de Henleykaai, dat oorspronkelijk open was naar buiten toe, een plafond in bekist beton en een vloer van geprefabriceerde gewapende betonplaten met gewassen keien. Rond de rechthoekige pilotis is een band aangebracht met grote witte keien. Op het niveau van de Abdisstraat is de vloer van de inkomhallen uitgevoerd in betonplaten met gepolierde Roemeense kwarts. De lokalen hebben een verlaagd plafond ter hoogte van de bovenzijde van de ramen wat de horizontaliteit van de ruimtes benadrukt. Bij het ingangssas aan de Henleykaai is dit plafond nog verder verlaagd en bestaat deze uit wit gespoten glaspanelen. Bij de administratieve vleugel is in beide inkomhallen ruimte voor beplanting voorzien. Aan de Abdisstraat bleven drie betonnen plantenbakken bewaard, alsook op het niveau van de Henleykaai, tussen de pilotis. Centraal bevindt zich een elegante en open U-vormige bordestrap in staal, zonder stootborden en met een fijne balustrade van verticale spijlen.

Bijna alle binnenwanden hebben een bovendeel van circa 1 m hoogte in glas, gevat in een aluminium kader. Daar net onder, op ongeveer 2 m hoogte, bevindt zich in de wanden van de gang een doorlopende verlichtingsarmatuur bestaande uit rechthoekige aluminiumkaders met dezelfde breedte als de structuur van de gordijngevel, ingevuld met buisvormige lampen achter een opaak paneel of een metalen rooster en doorschijnend paneel. Ook boven een aantal inkomdeuren wordt deze verlichtingsarmatuur hernomen, evenals in de traphal. Het meubilair in de bibliotheek heeft ten slotte een aluminium hoofdstel waarin een gelijkaardige verlichting is ingewerkt. Door deze verlichtingsarmatuur kon het plafond volledig leeg blijven wat aansloot bij de sobere, minimalistische esthetiek van het gebouw. De onderste zone van de binnenwanden (tot tegen de verlichtingsarmatuur bij de wanden van de gang, en tot aan hoogte van de bovenzijde van deze verlichting bij de dwarse scheidingswanden tussen de lokalen) is uitgewerkt in panelen met olmfineer. Enkel bij het secretariaat zijn deze panelen ingevuld met opake glazen panelen en deuren, en bij de traphal met transparant glas. Aan de zijde van de gordijngevels is ook sprake van een houten afwerking tot onderaan het venster (paneel en vensterbank of werktafels, bijvoorbeeld in het lokaal van de syllabussen) en de wanden van de traphal zijn in hun volledige hoogte voorzien van panelen met olmfineer. Heel wat lokalen hebben ingewerkte deuren en kasten in hetzelfde materiaal: (half)open en gesloten boekenkasten, soms met glazen schuifdeuren, open vestiairekasten en smalle, gesloten lockers. Daarnaast bevat de administratieve vleugel ook enkele vaste meubels die vrij in de ruimte staan, met name boekenrekken in de bibliotheek en het lokaal van de syllabussen, en een L-vormige balie in de bibliotheek. De kasten, wanden en deuren hebben een aluminium of roestvrij stalen detaillering: plint, smalle rechthoekige handgrepen, ronde kleerhaken en functienaamplaatjes met zwarte belettering. De meisjesafdeling heeft een heel gelijkaardige interieurafwerking als de administratieve vleugel, wat de trap en de binnenwanden betreft. Betonnen pijlers aan weerszijden van de middengang breken hier wel enigszins de horizontaliteit van de binnenwandafwerking in de gangen. Het meubilair in de gangen bestaat uitsluitend uit gesloten lockers, deels met de originele handgrepen.

De refter-keuken heeft een open plattegrond. Enkele houten wandpanelen in een metalen kader zorgen voor een zekere afscherming en verder bewaart deze vleugel tientallen vaste tafels met een massief houten tafelblad op een metalen poot.

De hogere afdeling heeft in vergelijking met de oudere vleugels rond de binnentuin een eerder brutalistische interieurafwerking met een zichtbare betonstructuur van rechthoekige pijlers en liggers, aangevuld met een parement van betonsteen, en ruw bekist beton voor een aantal wanden en onderdelen zoals de platforms van de trappen. Enkel de wanden van de dakverdieping boven de centrale hal hebben een eerder immaterieel karakter door de bepleistering en witte beschildering, waardoor ze beter het licht weerkaatsen. Bij de afscheiding tussen de lokalen en de openbare ruimten wordt het betonstenen parement meestal maar doorgetrokken tot de hoogte van de deur en daarboven aangevuld met glas

zonder zichtbaar schrijnwerk, met uitzondering van de bovenlichten van de deuren. Deze glazen invulling is, gezien vanaf de gang, dieper geplaatst dan de deurlichten en ermee verbonden door een gelijkaardige maar loodrecht hierop geplaatste L-vormige glaspartij. De wanden van het sanitair bestaan uit een lage betonstenen onderbouw, een geometrische uitbouw in beige kunststof waarachter zich de wasbakken en spiegels bevinden, en een ruime glaspartij die de uitbouw volgt. De wanden tussen de lokalen hebben een betonstenen parement. Daarnaast wordt in deze vleugel veel gebruik gemaakt van betonsteen voor muren van verschillende hoogte, voor plantenbakken die zorgen voor een zekere opdeling van de ruimte, en voor banken.

De vloer bestaat uit donkergrijze natuursteen op de begane grond en eerste verdieping, behalve in minder publieke ruimtes zoals de bureaus en in de annexen, waar gebruik gemaakt werd van linoleum of PVC in verschillende tinten grijs. Dit laatste geldt ook voor de hogere verdiepingen. De hellende vlakken naar de noordoostelijke annex op de begane grond zijn uitgevoerd in felgroene noppenrubber. Vaak wordt de vloer afgewerkt met een eenvoudige plint, in natuursteen bij de natuurstenen vloer, in hout bij de overige vloeren. Het plafond is afgewerkt met lamellen in metaal of hout (dat laatste voornamelijk bij de annexen) met ingewerkte rechthoekige verlichtingselementen. Het plafond van de agora bestaat uit een metalen structuur.

In het interieur is verder veel gebruik gemaakt van zichtbaar hout, met name voor de balustrades van de vier grote trappen in de agora, en van de open gangen errond (steeds op een betonnen plint en deels ingevuld met horizontale planken). Hout werd ook gebruikt voor de raampartijen van het veelhoekige lokaal in de agora, de erkers van de bibliotheek, de lokalen eronder, de trap in de vide naast de bibliotheek (beide ook afgewerkt met panelen van schuine houten planken) en de wandbekleding van het auditorium. Bij de klassen op de hogere verdiepingen zijn de deuren en hun zij- en bovenlichten gevat in houten schrijnwerk. Daarnaast zijn eenvoudige houten banken ingewerkt tussen de betonnen pijlers, in de gangen tegen de klassen. Voor de verlichting werd gebruik gemaakt van rechthoekige verticale lampen, steeds per drie geplaatst, en getrapt langs de trappen.

Dit eerder brutalistisch gebruik van vooral beton(steen) en hout wordt gecombineerd met enkele terugkerende elementen die in felle kleuren beschilderd zijn: de veelal horizontale en prominent aanwezige metalen verwarming (in oranje), de deuren en ingemaakte kasten zoals de postvakjes in de leraarskamer en de ingemaakte kasten aan weerszijden van de deur in de klassen (in oranje en geeloranje), de metalen trappalen en balustrades aan de trappen en vides op de begane grond en eerste verdieping, en in de traptoren, evenals de ventilatiebuizen en de waalervormige uitgangen ervan (geel) en het zitmeubilair zoals de vaste, orangerode kuipstoeltjes in het auditorium. In het leslokaal in de annex zijn gelijkaardige zwarte stoeltjes bevestigd (alle van het type Modus van Tecno).

De interieurafwerking van de uitbreiding van het secundair aan de Abdisstraat is gelijkaardig aan die van de latere vleugel van de hogere afdeling: gebruik van zichtbaar beton, betonsteen, houten schrijnwerk rond de deur en bovenlichten met ernaast een dieper geplaatste doorlopende glasstrook die met de bovenlichten verbonden is door een loodrecht erop geplaatst glazen paneel, veelhoekige sanitaire ruimtes, geeloranje deuren en ingemaakte kasten in de klassen.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Elke aanpassing of nieuwe functie moet de beschermde erfgoedwaarde, -kenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen. Bewaren gaat daarbij voor op vernieuwen. Dit veronderstelt in de eerste plaats vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen. Indien restauratie of vervanging noodzakelijk blijkt, is het aangewezen de historische toestand te hernemen, indien nodig op basis van bouwhistorisch onderzoek. Daarnaast vereist elke beheersdaad een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op de volledige site met al z'n componenten wordt afgewogen;
- 2° de bescherming beoogt in algemene zin het behoud van het schoolcomplex dat gerealiseerd is tussen 1960 en 1985 naar ontwerp van Jan Tanghe en Francis Serck, en meer bepaald het oorspronkelijke bouwvolume qua schaal, gevelopbouw, afwerking,

- materiaalgebruik en schrijnwerk, die bepalend zijn voor de architecturale eigenheid en herkenbaarheid van het ontwerp;
- 3° met betrekking tot het exterieur beoogt de bescherming het behoud van de strakke, Scandinavisch geïnspireerde, modernistische architectuur van de administratieve vleugel, de meisjesvleugel en de refter, en de bijhorende aanleg van de binnentuin, evenals het behoud van het meer plastische brutalisme van de hogere afdeling, en van de gordijngevel die de verschillende bouwfases verbindt;
 - 4° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de oorspronkelijke planindeling, interieurafwerking en losse meubelen (cultuurgoederen), in het bijzonder in de administratieve vleugel en in het atrium van de hogere afdeling. Bepalend voor de erfgoedwaarde van het atrium van de hogere afdeling is de visuele openheid naar de galenijen die toegang geven tot de klaslokalen;
 - 5° specifieke beheersdoelstellingen gelden voor de uitbreiding van het secundair ten zuidwesten van de Abdisstraat (inclusief de gang die de verbinding maakt met de administratieve vleugel) en de voormalige overdekte speelplaats (heden sporthal) die de noordelijke hoek van het complex vormt. In hun huidige toestand ondersteunen deze verbouwde panden nog de erfgoedwaarden van het monument, zij het in meer beperkte mate. Het is wenselijk deze panden in hun oorspronkelijke toestand te herstellen maar het is ook mogelijk om de verbouwde delen van deze gebouwen verder aan te passen op voorwaarde dat dit gebeurt met respect voor de erfgoedwaarde van het monument;
 - 6° het is wenselijk:
 - a) storende toevoegingen weg te werken, in de eerste plaats de noodklassen onder de administratieve vleugel (A) die het open karakter met pilotis momenteel verhullen;
 - b) zoveel mogelijk van het oorspronkelijke meubilair waarvan een aantal als cultuurgoederen zijn opgesomd, te bewaren en een gepaste plaats in het gebouw te geven waardoor het de erfgoedwaarden blijft ondersteunen;
 - c) de verdiepte binnentuin met zonneterras, schaduwterras, patiovijver en sculpturaal ingepast meubilair te herwaarderen met het ontwerpplan uit 1964 als uitgangspunt, eventueel met herwerking van de aanleg rond de leraarskamer.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem;
- 2° elke handeling die een aanzienlijke wijziging van de landschapkenmerken tot gevolg heeft;
- 3° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 4° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 6° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;

- d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan vier m²;
- 7° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
- a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - d) het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben;
 - e) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
 - f) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
 - g) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
 - h) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van historische tuinen en parken, in het bijzonder van de binnentuin;
- 8° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:
- a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
 - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
 - e) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, wandbekledingen, binnenschrijnwerk, inclusief de lambriseringen, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
 - f) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
 - g) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
 - h) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van de installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken;
 - i) het uitvoeren van werken aan of verwijderen van de cultuurgoederen die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **01 FEB 2019**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of connected loops and a final horizontal stroke.

Geert BOURGEOIS